

1. Tietokoneverkot ja Internet

- Paljon hieman sekalaista asiaa
 - 1.1. Tietokoneesta tietoverkkoon
 - 1.2. Tietoliikenneverkon fyysinen rakenne
 - 1.3. Siirtomedia
 - 1.4. Tietoliikenneohjelmisto eli protokolla
 - 1.5. Viitemallit: OSI-malli, TCP/IP-malli
 - 1.6. Esimerkkejä verkoista
Internet ja sen käyttö

16.3.2001

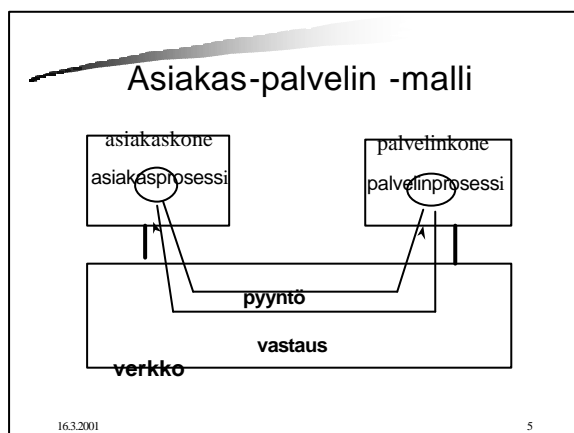
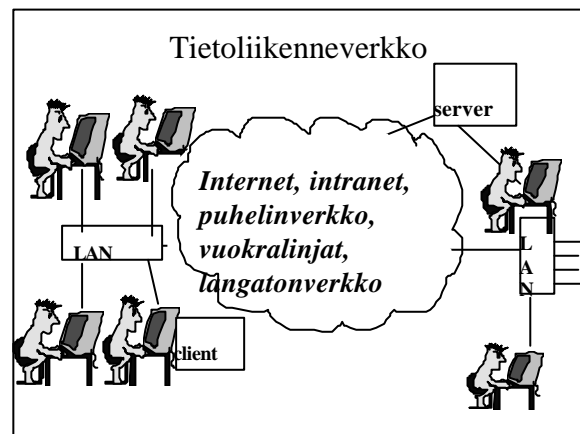
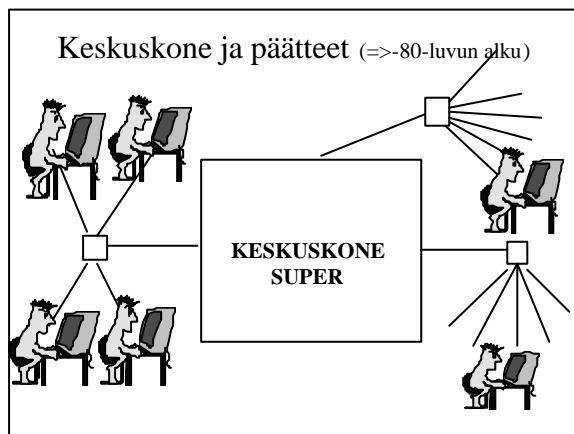
1

1. 1. Tietokoneesta tietoverkkoon

- Tietojenkäsittelyn siirtyminen tietokoneesta tietokoneverkkoon
- Yleinen käyttötapa
 - Asiakas-palvelin -kommunikointi

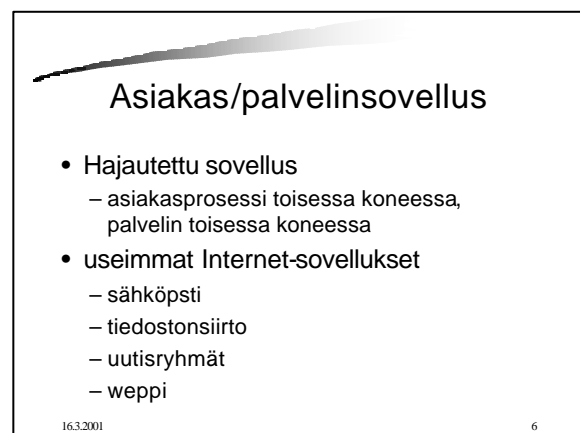
16.3.2001

2

16.3.2001

5

16.3.2001

6

Asiakas-palvelin -mallin hyötyjä

- resurssien yhteiskäyttö
 - tiedon
 - palvelun
- palvelun parantuminen
 - saatavuus
 - skaalautuvuus
 - hallittavuus

16.3.2001

7

Lisää mallin hyötyjä

- kustannustehokkuus
 - pienet koneet suhteessa tehokkaampia
- uusi kommunikointiväline
 - nopeus/tiheys => esim. VoIP
 - integroituvuus
 - saavutettavuus
 - viihde/ajanvieteteollisuus

16.3.2001

8

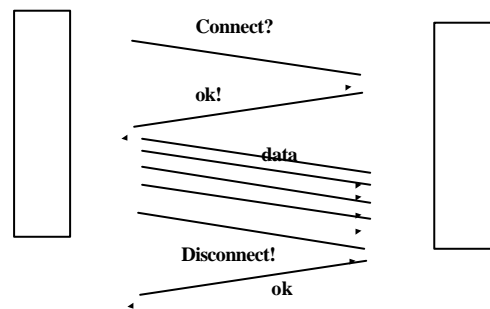
Yhteydellinen ja yhteydetön palvelu

- Yhteydellinen:
 - ensin muodostetaan yhteys, jossa sovitaan monesta yhteyteen liittyvästä asiasta
 - sitten lähetetään sanomia
 - lopuksi puretaan yhteys
 - kaikki sanomat järjestyksessä ja oikein perille
- Yhteydetön:
 - sanomat lähetetään, mutta niiden perillemenosta ei ole takeita

16.3.2001

9

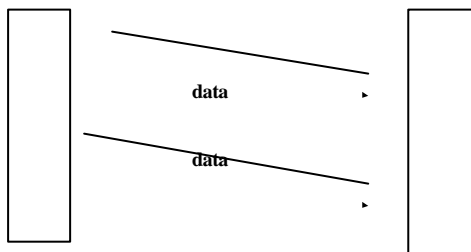
Yhteydellinen palvelu

16.3.2001

10

Yhteydetön palvelu

16.3.2001

11

1.2. Fyysinen verkko Luokittelua, termejä

- siirtotapa
 - kaksipisteyhteys (point-to-point)
 - yleislähetys (broadcast)
 - monilähetys (multicast)
 - väylä
 - rengas
- etäisyys

16.3.2001

12

Yleislähetys

- yhteinen kommunikointi -kanava
- kaikki "kuulevat" sanomat
- siihen reagoivat vain ne, joille se on osoitettu
 - yksi / usea / kaikki

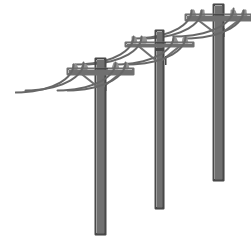

16.3.2001

13

Kaksipisteyhteys

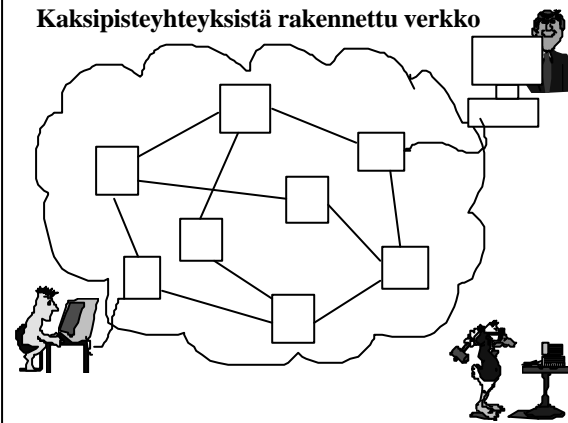
- erillisiä kommunikointi-kanavia
- viestintä vain kahden välistä
- osoite tarpeeton (tällä tasolla)

16.3.2001

14

Kaksipisteyhteysistä rakennettu verkko

Fyysinen verkko Erilaisia toteutustapoja

- lähiverkot (LAN)
- MAN
- WAN
- langattomat verkot
- internet
 - Internet

16.3.2001

16

Lähiverkot (LAN) (Local Area Network)

- koko rajoitettu
 - tiedetään maksimi siirtoaika
 - Internetissä ei tiedetä
- lähetystekniikka
 - kaapeli, johon kaikki koneet liitetty
 - nopeus 10-100 Mbps
 - pieni siirtoviive
 - vähän siirtovirheitä

16.3.2001

17

MAN-verkko (Metropolitan Area Network)

- LAN:n kaltainen, mutta isompi
 - voi kattaa kaupungin tai kaupungin osan
- Man-standardeja on useita

16.3.2001

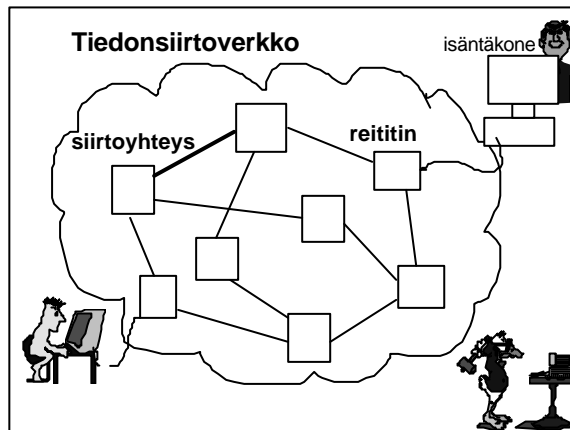
18

Laajaverkko (WAN)

(Wide Area Network)

- kattaa laajan maantieteellisen alueen
- yhdistää isäntäkoneet (host, end system) tiedonsiirtoverkon (communication subnet) avulla
- siirtoverkko koostuu
 - siirtolinjoista (communication link)
 - kaapeli, johto, radioaalto, satelliittiyhteys, ...
 - reitittimistä (router)
 - siirtää sisääntulevasta siirtolinjasta sanoman oikeaan ulosmenolinjaan

16.3.2001 19

Langattomat verkot

(Cellular /wireless networks)

- Kattavuus
 - rakennus, solun koko 1-10 m
 - langaton lähiverkko (wireless LAN)
 - kaupunkialue, 20-100 m
 - kampusverkko, matkapuhelin
 - valtakunnallinen, 20-30 km
 - matkapuhelin
 - globaali
 - matkapuhelin, satelliitti

16.3.2001 21

Langattomat verkot: käyttö

- käyttö
 - liikkuva toimisto
 - liikkuvat sovellukset
 - rekka
 - metsätyökone
 - kauppamatkustaja
 - varastomies
 - aavikon sheikki Saharassa
 - WAP-puhelin

16.3.2001 22

Langattomat verkot

- Peitto
 - GSM yms. ==> 90% ihmisistä
 - 5% alueesta
 - satelliitti 90% alueesta

Huom:

- langattomuus <=> liikkuvuus (wireless <=> mobile)

16.3.2001 23

INTERNET

- internet, "verkkojen verkko"
 - world-wide internetwork
 - yleisnimitys
- Internet
 - erisnimi

16.3.2001 24

Tehtävä 1

Selvitä verkosta hakemalla

- Kuinka paljon isäntäkoneita, verkkoja ja reitittämiä tällä hetkellä Internetissä on?
 - Miksi muuten tätä on vaikea tietää?
- Miten Internet on vuosien varrella kasvanut?
- Miten Internetiä hallitaan?

16.3.2001

25

Verkkoteknologiat:

Piirikytkentäinen \Leftrightarrow pakettivälitteinen

- Kaksi erilaista verkkoteknologiaa
 - piirikytkentäinen (circuit switching)
 - verkon resurssit varataan yhteyden ajaksi
 - puskurit, linjakapasiteetti
 - puhelinverkko \Rightarrow takaa tasaisen lähetyksenopeuden
 - pakettivälitteinen (packet switching)
 - resursseja ei varata, niitä saa käyttöönsä aina tarvittaessa
 - jos resursseja ei ole, joudutaan odottamaan
 - Internet \Rightarrow 'best effort'
 - järjestys ei säily!

16.3.2001

26

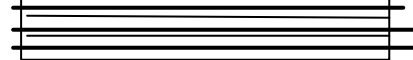
Piirikytkentäinen verkko

- ensin yhteyden muodostus
- sitten datan siirto yhteyttä pitkin
- yhteyden purku

Kanavointi (multiplexing)

- Samalla linkillä usean yhteyden sanomia

FDM (frequency-division multiplexing) = linkin kaistanleveys (bandwidth) jaetaan usealle käyttäjälle

TDM (time-division multiplexing) = jokainen saa lähettää tietyn väliä ajan

16.3.2001

28

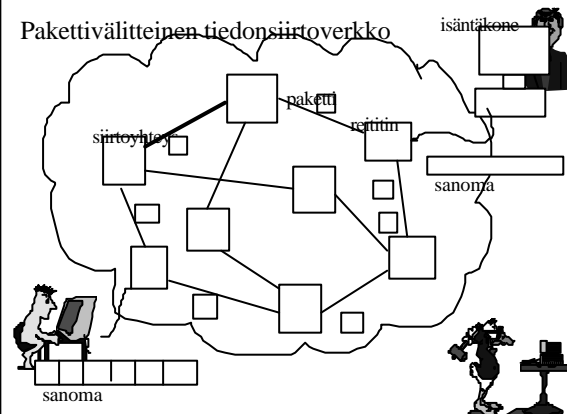
Laske!

- Kauanko kestää lähettää 640 Kbitin tiedosto piirikytkentäistä verkkoa käyttäen, kun linjan lähetyksenopeus on 1.536 Mbps ja linjalla käytetään TDM:ää, jossa on 24 aikaviipaletta? Lisäksi yhteyden muodostamiseen kuluu ensin 500 ms.

16.3.2001

29

Pakettivälitteinen tiedonsiirtoverkko

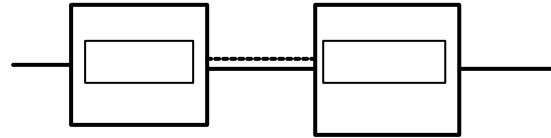
Etappivälitteinen (store-and-forward)

- Reititin vastaanottaa koko paketin ennenkuin lähettää sen eteenpäin
 - siirtoviive joka linkillä, koska paketti lähetetään aina uudestaan
 - L = paketin koko bitteinä
 - R = lähtölinkin siirtonopeus
 - siirtoviive = L/R
 - jonotusviive reitittimessä, jos paketti joutuu odotamaan, koska reititin lähettää linkille muita paketteja

16.3.2001

31

etappivälitteinen

Siirtonopeus, siirtoaika

- Siirtonopeus (data rate, transmission rate)
 - miten nopeasti dataa pystytään lähettämään (siirtämään) linjalla
 - bps = bittejä sekunnissa
- Siirtoaika
 - kauanko datamäärän siirtäminen kestää
 - 10 Mb dataa ja siirtonopeus on 1 Mbs => siirtoviive = 10 sekuntia

16.3.2001

33

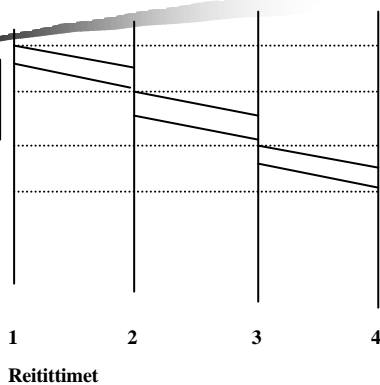
Etenemisviive (propagation delay)

- Miten nopeasti bitit (signaalit) etenevät siirtomediassa
 - mediasta riippuen noin 2/3 valonnopeudesta, joka on ~ 300.000 km/s
 - Tyhjiössä valonnopeus on 299.795.458 m/s.
- **riippuu siirtomediasta ja etäisyydestä**
 - merkitystä etenkin satelliittilinkeillä, myös mannerten välisissä yhteyksissä
 - **Valonnopeus on kattonopeus kaikelle viestiliikenteelle**

16.3.2001

34

aika

16.3.2001

35

Laske!

- Paketti lähetetään pakettivälitteisessä verkossa, jossa se kulkee 5 linkin yli lähettäjältä vastaanottajalle. Paketin koko on 4 kbittia ja linkin siirtonopeus on 1 Mbps. Kuinka kauan kestää paketin siirtäminen lähettäjältä vastaanottajalle?

16.3.2001

36

Miksi pakettivälitys on tehokkaampaa?

- Käyttäjät käyttävät yhdessä 1 Mbps linjaa.
- Kukin käyttäjä joko lähettää 100 Kbps tai on kokonaan lähettämättä.
- Piirikytkennässä
 - jokaiselle on varattava 100 Kbps linjakapasiteettia.
 - 1 Mbps linja riittää 10 käyttäjälle!

16.3.2001

37

Pakettivälitteisessä verkossa

- Jos esim. käyttäjiä on 35 ja jokainen on lähettämässä 10 % ajasta ja joutilaana 90% ajasta, niin todennäköisyys sille, että samanaikaisesti on lähettämässä 10 tai enemmän, on pienempi kuin 0.0017!
- Jos aktiiveja lähettäjiä on vähemmän kuin 10, niin linjakapasiteetti riittää hyvin. Näin on todennäköisyydellä 0.9983!

16.3.2001

38

1.3. Siirtomedia

- Siirtomedian tehtävä
 - siirtää bittivirtaa koneelta toiselle
- käytettävissä erilaisia siirtovälineitä
 - johdollinen
 - kuparijohto, optinen kuitu, kaapeli
 - johdoton
 - radio, satelliitti, matkapuhelin
 - magneettinauha, cd-levy

16.3.2001

39

Magneettinen ja optinen media

- ‘talleta, kannaa ja lataa’
- suuri siirtonopeus
 - hyvin suuria tietomääriä siirtyy kohtalaisella nopeudella
 - rekallinen cd-levyjä
- pitkä viive
 - ensimmäisen bitin saapuminen kestää pitkään
- edullinen

16.3.2001

40

Kierretty pari (twisted pair)

- kaksi eristettyä kuparijohtoa kierretty yhteen (vähentää häiriöitä)
 - yleensä useita kaapelissa
- yleisesti käytetty
 - puhelinverkko, paikallisilmukka, rakennusten sisällä
- hintaan nähden hyvä suorituskyky
 - useita kilometrejä ilman vahvistinta
 - useita Mbps parin kilometrin matkalla
 - analoginen tai digitaalinen siirto

16.3.2001

41

- Suojattu /suojaamaton
 - UTP yleisesti käytetty LAN:eissa
- eri luokkia (category)
 - luokka 3: puhelinyhteydet, LAN => 16 Mbps
 - kotiyhteydet verkkoon: ISDN, ADSL
 - luokka 5: uusiin toimistoihin => 100 Mbps
 - enemmän kierteitä ja teflon-eriste

16.3.2001

42

Koaksiaalikaapeli

- paremmin suojattu häiriöiltä
 - suuret nopeudet
 - 1-2 Gbps, 1-2 km -kaapelilla
 - pitkät etäisyydet
 - tarvitaan vahvistimia ja nopeus laskee
 - kaistanleveys
 - 300 (450) MHz
 - käyttö
 - TV-kaapelit, lähiverkot

16.3.2001

43

Koaksiaalikaapelin signaalit

- suurta kaistanleveyttä voidaan käyttää
 - **kantataajuusmoodissa** (Baseband)
 - yksi signaali
 - nopea tiedonsiirto ~10 Mbps
 - digitaalinen signaalointi
 - **laajakaistamoodissa** (Broadband)
 - kaista jaetaan kanaviin, 6 MHz
 - useita signaaleja samaan aikaan
 - analoginen signaalointi

16.3.2001

44

Kantataajuuskaapeli

- digitaalitekniikka
 - volttipulseja
- yksinkertainen, halpa
- halvat liittymät
- sekä kaksipisteyhteyksissä että monipisteyhteyksissä

16.3.2001

45

Laajakaistakaapeli

- analoginen siirtotekniikka
 - jopa 500 km kaapeleita
 - pitkällä etäisyyksillä vahvistimia
 - ei sovi niin hyvin digitaaliseen tiedonsiirtoon
- TV-kaapelit
 - lähes joka kotiin jo valmiina
- käyttö
 - rinnan TV-kuvaa, CD-tason ääntä ja digitaalista bittivirtaa

16.3.2001

46

Valokaapeli

- erittäin puhdasta kvartssia
 - 1 km kuitua vaimentaa valoa vähemmän kuin 3 mm ikkunalasi
- lasersäteitä
- ei sähkömagneettisia häiriöitä
- useita Gbps 30 km kaapelilla
- suuri kaistanleveys
 - useita GHz

16.3.2001

47

Valokaapelin rakenne

- lähetin
 - muuttaa sähköpulssit valoksi
 - LED, laserdiodi
- vastaanotto fotofiodi
 - muuttaa valopulssit sähköpulsseiksi
 - vasteaika ~ 1 ns => ~1 Gbps
 - kohina haittaa => riittävän voimakas säde
- valokuitu
 - ensiosuoja suojaa mekaanisilta vaurioilta
 - toisosuoja yhdistää useita kuituja

16.3.2001

48

Valokuitutyypit

- monimuoto (multimode)
 - valo hajaantuu (dispersion)
 - halpa, ei kovin nopea
 - paikallisverkoissa
- yksimuotokuitu (monomode)
 - kuidun paksuus vain muutama valon aallonpituus (8-10 mikronia, hius ~50 mikronia) => valo etenee kuidussa suoraan
 - kallein, nopein (~30 Gbps)
 - pitkän matkan puhelinlinjoissa (~30 km, jopa 100 km mahdollista)

16.3.2001

49

Langaton tiedonsiirto

- sähkömagneettinen aaltoliike
 - käytössä laaja spektri
 - aaltoliikkeeseen koodattavissa tietoa
 - amplitudi, taajuus vaihe
 - rajoituksia
 - generoitavuus
 - moduloitavuus
 - kuuluvuus/näkyvyys
 - tunkeutuvuus
 - vaarallisuus

16.3.2001

50

Radioaallot

- helppo generoida
- etenevät pitkiä matkoja
- tunkeutuvat kaikkialle
- etenevät kaikkiin suuntiin
- rajallinen resurssi
 - niukkuutta
 - käyttö säänneltyä

16.3.2001

51

Mikroaallot (> 100 MHz -> 10 GHz)

- etenee suoraan
 - hyvä signaali-kohina -suhde (SNR)
 - antenni suunnattava
- tunkeutuvuus pienempi
 - heijastuksia (kiinteät esteet, säälmiöt)
 - vesisade
- pulaa ilmatilasta => luvanvaraista
 - NMT: 450 MHz, GSM: 900 MHz, 1800 MHz
- verkkojen perustaminen 'halpaa'

16.3.2001

52

Infrapuna & millimetriaallot

- etenee suoraan
- tunkeutuvaisuus 'olematon'
- heijastuksia
- halpa
- käytetään
 - kauko-ohjaimet
 - langattomat lähiverkot (wireless LAN)

16.3.2001

53

Häiriöt siirtotiellä

- Lähetetty signaali (aalto tai pulssi) vaimenee ja vääristyy kulkiessaan siirtomediassa
 - **vaimeneminen** (attenuation)
 - eri taajuudet heikkenevät eri tavoin; suuret taajuudet vaimenevat enemmän
 - => **signaali paitsi vaimenee, myös vääristyy**
 - **viivevääristyminen** (delay distortion)
 - signaalin eri taajuuksiset komponentit etenevät hieman eri nopeuksilla ja saapuvat vastaanottajalle eri aikaan
 - => **signaali vääristyy**

16.3.2001

54

Kohina (Noise)

- Signaalia häiritsee kohina
 - aina taustalla esiintyvää sähkömagneettista aaltoliikettä
 - **terminen kohina**
 - elektronien liikkeestä johtuva,
 - **ylikuuluminen**
 - johdin sieppaa viereisen johtimen signaalin
 - **impulssikohina**
 - salamat, vanhat puhelinkeskukset

16.3.2001

55

- kahdenlaisia tiedonsiirtokanavia
- digitaalinen
 - bittiputki, energiapulssi
- analoginen
 - jatkuvaa aaltomuotoista signaalia
 - digitaalinen kanava toteutetaan usein analogisen avulla

16.3.2001

56

Signaalin vahvistaminen

- vahvistimet ja toistimet
 - eri komponentteja vahvistettava eri tavoin
 - puhelininsinöörien tehtäviä
- analoginen signaali
 - vääristyys joka kerralla yhä enemmän ja enemmän
- digitaalinen signaali
 - vahvistus uudistaa signaalin

16.3.2001

57

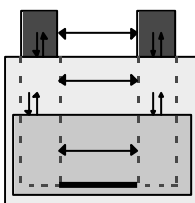
1.4. Tietoliikenneohjelmistot eli protokollat

- Protokolla eli yhteyskäytäntö
 - Mitä sanomia lähetetään ja missä järjestyksessä
 - Missä tilanteessa sanoma lähetetään
 - Miten saatuihin sanomiin reagoidaan
- tietoliikenteessä on hyvin paljon erilaisia protokollia
 - Internet: TCP-, UDP- ja IP-protokolla
 - verkkosamoilu: http-protokolla

16.3.2001

58

Protokollien kerrosrakenne

- monimutkaisuuden hallinta => jaetaan kerroksiin (layer)
 - kerros ~ abstrakti kone
- tietokoneverkot <=> verkkoprotokollat

16.3.2001

59

Mitä monimutkaisuutta?

kaksipisteyhteys

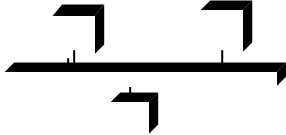
- datan koodaus sähköisiksi signaaleiksi
- siirtovirheiden havaitseminen ja korjaaminen
- lähettäjä ei saa lähettää enempää kuin vastaanottaja voi käsitellä

Mitä monimutkaisuutta?

yleislähetys

- datan koodaus sähköisiksi signaaleiksi
- **datan lähetys: lähetysvuorot**
- siirtovirheiden havaitseminen ja korjaaminen
- lähettäjä ei saa lähettää enempää kuin vastaanottaja voi käsitellä

Entä tietoliikenneverkko?

- miten pystytään sanoma/paketit kuljettamaan lähettäjältä vastaanottajalle?
 - yhden verkon sisällä
 - monen verkon kautta
- verkon ruuhkautumisongelmat?
- sanoman virheettömyys?
- liikenteen kapasiteetti ja nopeus, tehokkuus
- laitteiden määrä ja heterogeenisuus

Protokolla (yhteyskäytäntö)

- **protokolla**
 - määrää kerroksen keskustelusäännöt ja -tavan
 - protokollapino
 - verkkoarkkitehtuuri
- **palvelu (service)**
 - alemman kerroksen palvelut ylemmän käytössä
 - palvelun käyttäjä / palvelun tuottaja

16.3.2001

63

Rajapinta (interface)

- samassa koneessa, vierekkäisten kerrosten välillä
 - määrittelee operaatiot, joilla ylemmän kerroksen **olio** (entity) voi käyttää alemman palveluja
 - **SAP (Service Access Point)**
 - "palveluluukku"
 - yksikäsitteinen osoite
 - esim. puhelinverkossa
 - puhelinpistoke
- 16.3.2001 • osoitteena puhelinnumero

64

Palvelu

- **yhteydellinen palvelu** (connection-oriented)
 - esim. puhelin
- **yhteydetön palvelu** (connectionless)
 - esim. posti
- kumpi valitaan?
 - vaadittu **palvelutaso** (QoS)
 - kustannus
- Valinta voi olla erilainen eri kerroksilla

16.3.2001

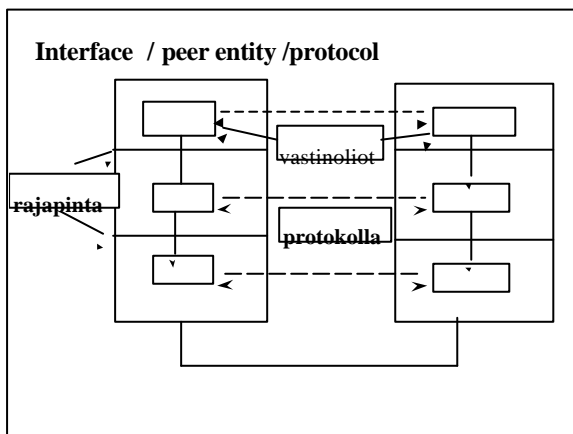
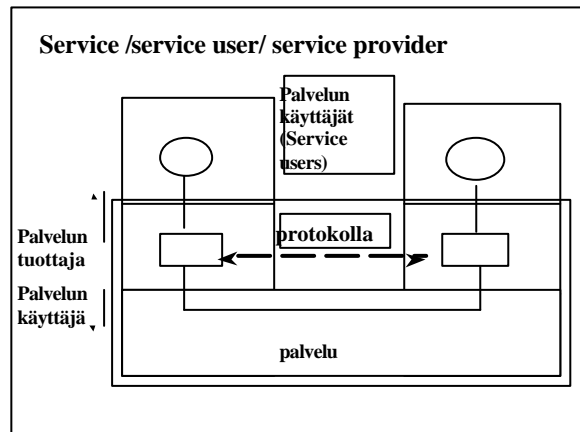
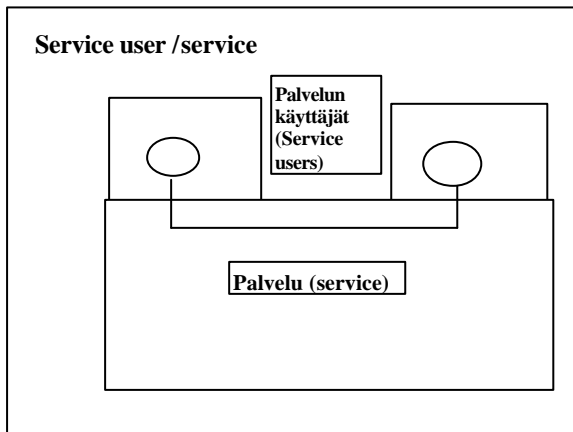
65

Palvelu <=> protokolla

- **palvelu**
 - joukko toimintoja (primitiivejä), jotka ylemmän kerroksen käytettävissä
 - ~ abstrakti datatyyppi, olio
- **protokolla**
 - joukko sääntöjä, jotka määräävät, miten vaihdetaan sanomia (muoto, järjestys, ..)
 - ~ palvelun toteutus, joka ei näy käyttäjälle

16.3.2001

66

Protokollakerrosten tehtävät yleisesti

Kukin kerros voi suorittaa yhden tai useamman seuraavista tehtävistä

- virhevalvonta
- vuonvalvonta
- sanoman paloittelu ja kokoaminen
- ruuhkanvalvonta
- kanavointi (multiplexing)
- yhteydenmuodostus

16.3.2001 70

Virhevalvonta (error control)

– kaikki sanomat virheettöminä ja oikeassa järjestyksessä

- luotettava tiedonsiirto (reliable data transfer)
- kuitaan saadut sanomat ja tarvittaessa lähetetään uudet

16.3.2001 71

Pohdittavaa!

- Mistä vastaanottaja voi tietää onko sanoma virheellinen vai ei?
- Entä, jos sanoma tai sen kuittaus katoaa kokonaan eikä lähettäjä saa mitään vastausta lähettämäänsä sanomaan. Miten tällöin lähettäjän tulisi toimia?
- Missä tilanteissa on mahdollista, että vastaanottaja saa useaan kertaan saman sanoma (kaksoiskappale eli duplikaatti)?

16.3.2001 72

Vuonvalvonta (flow control)

- Lähettäjä ei saa lähettää enemmän tai nopeammin paketteja kuin vastaanottaja ehtii niitä käsitellä.

16.3.2001

73

Ruuhkanvalvonta (congestion control)

- Ruuhkatilanteessa verkkoon tulee liian paljon sanomia lähettäjiltä.
- Reitittimet eivät ehdi käsitellä sanomia riittävän nopeasti. Niiden puskurit puskurit täyttyvät, jolloin sanomia häviää.
- Lähettäjä täytyy saada hiljentämään lähettämistään.
 - Internetissä TCP huomaa ruuhkan siitä, ettei se saa kuittauksia sanomiinsa

16.3.2001

74

Pohdittavaa!

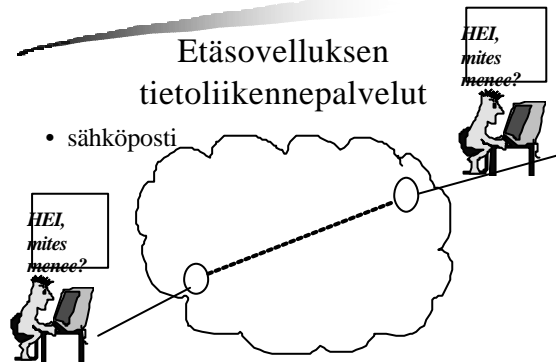
- Kun puskurit valuvat yli, olisiko parempi hävittää uudet juuri saapuvat sanomat vai ne, jotka ovat ensimmäisinä jonossa? Perustelee vastauksesi.
- Onko ruuhkanvalvonta tarpeellista, jos mikään sovellus ei koskaan lähetä enempää sanomia kuin hitain reititin ehtii käsitellä?

16.3.2001

75

Etäsovelluksen tietoliikennepalvelut

- sähköposti

16.3.2001

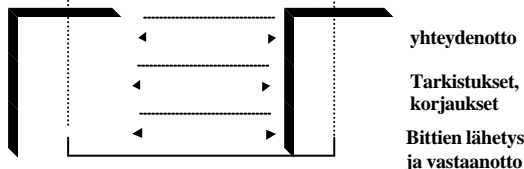
76

Mail system

Mail system

..00100100100011101101011..

1.5 Viitemalleja

- **OSI-viitemalli**
(Open Systems Interconnection)
- **TCP/IP -viitemalli**
(Transmission Control Protocol /Internet Protocol)

16.3.2001

78

OSI-viitemalli

- käsitteellisesti ehjä malli
 - 1978 -> 1982 viitemalli
 - 1983 -> toiminnallisia standardeja
- kerrosmalli
 - 7 kerrosta
- ISO ==> kansainväl. standardeja
 - mutta ei paljoakaan käytössä

16.3.2001

79

TCP/IP -viitemalli

- Internet-protokollastandardi
 - ei niinkään viitemalli
- RFC-julkaisuja, standardeja
 - 1969 ->
- De facto -standardi

16.3.2001

80

OSI-mallin kerrokset

- Sovelluskerros (Application layer)
- Esitystapakerros (Presentation layer)
- Istuntokerros (Session layer)
- Kuljetuskerros (Transport layer)
- Verkkokerros (Network layer)
- Siirtoyhteyskerros (Data link layer)
- Peruskerros (Physical layer)

16.3.2001

81

Peruskerros

- fyysisen yhteyden muodostus
 - kumpi puoli muodostaa ja purkaa yhteyden
 - verkkoliitännän piikkien määrä ja merkitys
- bittien siirto
 - bittien esitystapa (esim. voltteina)
 - ajoitukset

16.3.2001

82

Siirtoyhteyskerros

- siirtokanavien hallinta
 - yleislähetyskanavan lähetysvuorot
 - vuonvalvonta
- siirtovirheiden havaitseminen ja niistä toipuminen
 - tiedon kehystys
 - kuittaukset
 - uudelleenlähetykset

16.3.2001

83

Verkkokerros

- sanomien jako paketeiksi
- pakettien reititys verkon läpi lähdekoneelta kohdekoneelle
 - verkkojen heterogeisuus
 - erilaisia tiedonsiirto ja kytkentäteknologioita
 - osoittaminen, protokollat, paketin koko
- verkon ruuhkautumisen estäminen
- laskutus

16.3.2001

84

Kuljetuskerros

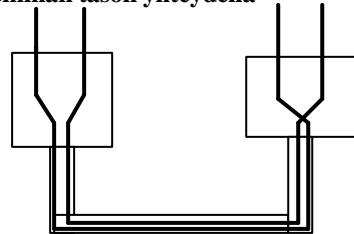
- tiedonsiirtopalvelu
 - verkosta riippumaton
 - lähettäjältä vastaanottajalle (end-to-end)
- erityyppisiä kuljetuspalveluja
 - esim. luotettava ja järjestyksen säilyttävä
- erilaisia toimintoja
 - virheiden havaitseminen ja korjaus
 - järjestyksen säilyttäminen
 - vuonvalvonta
 - kanavointi

16.3.2001

85

kanavointi (multiplexing)

- useita ylemmän tason yhteyksiä yhdellä alemman tason yhteydellä

(tai päinvastoin)

Istuntokerros

- jäsentää ja tahdistaa tietojen vaihtoa
- istunnossa
 - kommunikointitapa
 - kaksisuuntainen / yksisuuntainen
 - lähetysvuoronsäätely yksisuuntaisessa kommunikoinnissa
 - vuoromerkki varmistaa, että vain toinen osapuoli tekee tietyn toiminnon
 - kommunikoinnin tahdistus
 - esim tiedostonsiirrossa

16.3.2001

87

Esitystapakerros

- huolehtii tiedon esitysmuodosta siirrettäessä tietoa kahden koneen välillä
 - tiedon esitystapa koneessa
 - abstraktisyntaksi
 - siirtosyntaksi
- sopii käytettävästä siirtosyntaksista
- muuttaa tiedon tarvittaessa siirtosyntaksin mukaiseksi
- salaus ja tiivistys haluttaessa

16.3.2001

88

Sovelluskerros

- yleisesti käytettyjä protokollia
 - tiedostonsiirto
 - sähköposti
 - virtuaalipääteprotokolla
 - jne
- peruspalvelut sovellusyhteydelle
 - yhteyden muodostus

16.3.2001

89

- kukin kerros korjaa omat virheensä.
- jos ei pysty, ilmoitus ylemmälle kerrokselle

==> virheen havaitsemista ja virheestä toipumista joka kerroksella

16.3.2001

90

TCP/IP -viitemalli

- Lähtökohdat
 - yhdistää monia hyvin erilaisia verkkoja
 - vikasietoisuus (DoD)
 - joustavuus
 - monia uusia sovelluksia
- Tulos
 - pakettikytkentäinen
 - yhteydetön verkko
- ensin tehtiin toimivat protokollat, sitten vasta 'viitemalli'

16.3.2001

91

IP- ja TCP-viitemallin protokollat 1

- Peruskerros, linkkiyhteyserros
 - mitä tahansa linkkiprotokollia
 - esim. PPP, Ethernet
- Verkkokerros
 - **IP-protokolla**
 - eri verkot yhdistävä protokolla
 - useita reititysprotokollia
 - reititystä varten

16.3.2001

92

TCP/IP-viitemallin protokollia 2

- Kuljetuskerros
 - **TCP**-protokolla
 - luotettava yhteydellinen protokolla
 - **UDP**-protokolla
 - epäluotettava yhteydetön protokolla
- Sovelluskerros
 - **FTP, TELNET**
 - **DNS**
 - **SMTP**
 - **HTTP,**

16.3.2001

93

1.6. Esimerkkejä verkoista

- Joitakin esimerkkejä käsitellään harjoituksissa
 - laitosten (osastojen) verkkoja
 - yliopistojen / yritysten verkkoja
 - **FUNET, NORDUNET**
 - puhelinverkko
- **INTERNET**

16.3.2001

94

Internet

- 1969: 4 konetta (ARPANET)
- 1972: 30 konetta, 1. Sähköpostiohjelma
- 1979: 1988 konetta
- 1985: 2000 konetta (1983: TCP/IP)
- 1989: 160 000 konetta
- 1995: 6 miljoonaa konetta
- 1998: 37 miljoonaa konetta
- 2000: arviolta 142 miljoonaa käyttäjää
 - 2,4% maailman väestöstä

16.3.2001

95

Pääsy Internetiin

- Modeemilla puhelinverkon yli
 - tiedonsiirtonopeus < 56 Kbps
- ISDN-tekniikka käyttäen < 128 Kbps
- ADSL (asymmetric digital subscriber line)
 - kehittynyt modeemitekniikka
 - => 8 Mbps
- Kaapeli-TV
 - kaapelimodeemi, yleislähetys
- lähiverkosta
- langaton yhteys: GSM, WAP, GPRS, UMTS

16.3.2001

96

Palvelut käyttäjän näkökulmasta

- Sovellukset
 - sähköposti
 - internetsivujen lukeminen
 - pankkipalvelut
 - sähköinen kaupankäynti
 - verkkoyliopisto
 - verkkokirjasto
 - ...

16.3.2001 ...

97